היינו רבנן. דקס"ד רבי יהודה פלג אחרון של מנחה אחרונה קאמר: מתפלל של מנחה וכו'. רבנן לטעמייהו דאמרי תפלת המוספים כל היום כמו של מנחה הלכך תדיר קודם ור' יהודה לטעמיה דאמר מוספין עד שבע שעות ואם לא והויא לה מצוה עוברת ושל מנחה יש לה עוד שהות עד פלג המנחה: תורה אור

[ע' תוס' מולין נט. ד"ה כל שיורי]

לקמן דף כח.

שתי תפלות בהדי הדדי. אלו האחרון של שעה שביעית הוא זמן נשתיירו דהא אמר מנחה גדולה משש שעות ומחצה ולמעלה: היכי משכחת לה. הרי עבר זמן המוספים משעברה שעה ששית: פלג ראשונה. של מנחה אחרונה ומעד בכללו ולקח על גב דתנא יהב סימנא לפלג אחרונה דקתני "איזו פלג מנחה מי"א שעות חסר רביע" ס"ק כו': אף אתן מי תניא. לרבי יהודה עד ועד בכלל: שממאנין את הקטן'. קטנה שהגיעה לחנה לאחר מיתת אביה דמדאורייתא אין קדושין כלום שהרי קטנה היא כח דעת ואת אמה לא זכתה תורה להיות לה כח לקדשה אלא לאב שנאמר לא בתי נתתי לאיש הזה (דברי' כב) ומיהו רבנן תקנו לה קדושין להגריכה מיאון כדי שישאנה ולא תצא לזנות לפיכך אם מיאנה לאחר זמן ואחרה לי אפשי בו יוצאת ומותרת לכל אדם ואינה צריכה הימנו גט והעיד ר' יהודה בן בבא שפעמים שמצוה על בית דין ללמדה שתמאן בו כגון שני אחים כשואין שני אחיות יתומות אחת גדולה וקדושיה קדושי תורה ואחת קטנה שאין קדושיה אלא מדרבנן ומת בעלה של גדולה בלא בנים ונפלה לפני אחיו ליבום ונמצאת זקוקה לו מן התורה ויזקה זו אוסרת את משקה עליו אחותו ואי"ר אליעזר שהיא כאחות אשתו תתן בבא במסכת יבמות (דף קפ.) מלמדין קטנה זו שתמאן בבעלה ותעקוריה קדושיה למפרע ותעשה כל בעילותיה כאלו הן של זנות כדי להתיר את בעלה ליבם את אחותה דתנן טשאין על האלמנה ועל המפותה (יבמות דף נז.) והעיד רבי יהודה בן בבא ביום שנאמרו עדיות שהלכה כר"ש: ע"פ עד אחד. שאמר לה מת בעליך במדינת הים (יבמות דף קכב.): שנשקל תרנגול. שניקר קדקדו של חיטוק במקום שהאמות רופף וניקב את מוחו וסקלוהו כמשפט שור שנגח את האדם לכתיב (שמות כא) השור יסקל וגמרינן בג"ש שור שור משבת לעשות כל בהמה חיה ועוף כשור (נ"ק ל' לד:): ועל יין בן תרבעים יום. שיצא מכלל יין מגתו ואת לכלל יין גמור וקריינן ביה נסך שכר (במדבר כח): בתרבע שעות. ותו לא תנמא רבי יהודה ס"ל ולקמן בתרבע שעות אלמא לרבי יהודה עד ועד בכלל: הלכה כרבי יהודה. דמתני' דאין תמיד של שחר קרב לאחר תרבע שעות וא"ר אליעזר שהלכה כחותן עדיות: כשהוא אומר כחום היום הרי שש שעות אמור. כלומר מצינו במקום אחר שציונה הכתוב בלשונו ואמר "והוא יושב פתח האהל כחום היום" ולא אמר "כחום השמש" אלא היום "עשמע כל המקומות אחרון אחרון בין חמה בין לא הוא מדבר בשעה ששית: הא מה אני מקיים ואם השמש. דמשמע השמש חם והלא לון: כתרבע שעות. דאילו קודם תרבע שעות אף השמש לון: מני. הא דמשמע דתרבע לאו בקר הוא דהא כתיב "ולקטו אותו בבקר בבקר ואם השמש ונמס" הטוחר ומדמוקי ונמס בתרבע שעות מכלל דלאו זמן לקיטה הוא ולאו בקר מיקרי: תרבע שעות נמי לפרא הוא. דהא אמרת עד ועד בכלל וגבי תמיד כתיב "תעשה בבקר": לשני בקרים. אלא היו לוקטים אלא בשלש שעות ראשונות שהוא בקר ראשון: אתם אמר רב כהנא. גבי תפלת השחר: שלא שבת בערב שבת. שקבל עליו שבת מבעוד יום: שמע מינה. כרבי יהודה ס"ל דאמר מפלג המנחה אזיל ליה זמן תפלת המנחה ועייל ליה זמן תפלת ערבית: ולא פסקיה לעלותיה. כלומר לא הפסיק בין רבי ירמיה ולבותל לעבור לפניו ולישב במקומו אלא עמד על עמדו:

כנגד

[ע' תוס' מנחות סד: ד"ה ומאי]

[קדושין נד: בכורות כו.] מכילתא דר"י פרשת בשלח

[ע' תוס' ברכות ד' ד"ה ומאי]

[נפ"ש]

[ויק"מ]

[אפ"ש]

הגהות ב"ח

(ה) תוס' ד"ה דרב וסי' מגילה: במ"ש ר"ב דאמרי יום הוא וכן לענין תוספת שבת אין נראין לאסוף קודם פלג המנחה:

ר"ל מתוך שהיה מקבל עליו שבת מבעוד יום ומתוך שהיה מקבל עליו שבת מיד הלכך לא הויא הקדמה ובעמא משום דס"ל כרבי יהודה, וכן הכי דלקמן שהתפללו של מ"ש בשבת הייבו משום דסבירא להו כרבי יהודה לענין תפלת הערב שהיא שעה ורביע קודם הלילה, ואעפ"כ [אין] אסור לעשות מלאכה (ה) *כמ"ש מיד לאחר פלג המנחה וכן לענין הוספת שבת (*וסו' בחב) וי"ה דקי"ל שהוא מן התורה *אם כאלא לריך שיעור גדול כל כך: ולא

רב נסים גאון

העיד ר' יהודה בן בבא על חמשה דברים. הא דתני התרנגול שנקשל בירושלים [על] שהרב את הנפש כבר מפורש בתלמוד ארץ ישראל במסכת עירובין בפרק המצא תפילין (הלכה ה) וחבי נרסינן ראו (נ"ל ראה) מוחו של חיטוק רופף והלך וניקבו וזה הדבר ידוע. והא כי התיטוקת מחדוק פתוחין ונראה לון רפרוף מתחת העור של המוח וניקר אותו מקום עד שנקבו והרגו לחיטוק וזה התרנגול ראוי להדרנו מן הכתוב כי אין הפרש לשורו לתרנגלו וכל בעלי חיים שבעולם אבולהי אמר רחמנא, סקל יסקל השור: הואיל ותנן (בבחריתא) [בבחריתא] כחותה ומאי הוא מס' עדיות פ"ו מ"א שור המשנה שנויה בה העיד ר' יודה בן בבא:

נוסח

1. פ"ת אחרי כן

2. נלא לאמר כנגד

גליון השס"ם

נמי שממאנין את כקטנה. כקטנה כנ"ל [וכמבואר בנדה ח]: שם ועל תמיד של שחר. עי' כרש"י מגילה לא ומי' מגמות ד' סד ע"ב תוס' ד"ה ומל: שם לאחריה דרב. תפלה של חול. כן הוא בנכ"ג:

תא שמע ושל מוספין כל היום ורבי יהודה אומר עד שבע שעות והכיצד היו לפניו וכו'. ולא גרסי' אימא סיפא ושל וכו' שאינו במשנה שדברי רבי יהודה שאמר עד שבע שעות אינו אלא ספרים שהגיהו אותו במשנה ומיהו בכל הספרים הישנים אינו. ואי"ת ורבי למה לא הזכיר אותו במשנה? וי"ל משום דלא ס"ל כוותיה דאמר "עד שבע שעות", אבל בהא דקאמר "עד תרבע שעות" ס"ל כוותיה משום דתנן בבחירתא כוותיה ובהיא דפלג המנחה נמי משום דאמרינן לקמן "דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד דהכי פירושא דעבד כר' יהודה (עבד) דאמר מפלג המנחה ליליא הוא עבד ומשום הכי מנחה לא אכל אין לפרש הכל בתפלת המנחה ועבד כרבי יהודה שהתפלל מנחה קודם פלג לפסיטא דרבנן מודו בשיעורו דרבי יהודה:

דרב גלי של שבת בע"ש. תימה דהא אמרינן בפרק במה מדליקין (ד' לב:) ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר? ויש לומר דבפסח בשאינו מקבל עליו שבת מיד אבל הכא מיירי שמקבל עליו שבת מיד הלכך לא הויא הקדמה ובעמא משום דס"ל כרבי יהודה, וכן הכי דלקמן שהתפללו של מ"ש בשבת הייבו משום דסבירא להו כרבי יהודה לענין תפלת הערב שהיא שעה ורביע קודם הלילה, ואעפ"כ [אין] אסור לעשות מלאכה (ה) *כמ"ש מיד לאחר פלג המנחה וכן לענין הוספת שבת (*וסו' בחב) וי"ה דקי"ל שהוא מן התורה *אם כאלא לריך שיעור גדול כל כך: ולא

[נפ"ש]

[ויק"מ]

[אפ"ש]

תמיד של שחר שקרב בארבע שעות: מאן תנא להא *דתנן "וחם השמש ונמס" בארבע שעות, אתה אומר בארבע שעות או אינו אלא בשש שעות כשהוא אומר "כחום היום" הרי שש שעות אמור הא מה אני מקיים "וחם השמש ונמס" בארבע שעות מני לא רבי יהודה ולא רבנן אי רבי יהודה עד ארבע שעות נמי צפרא הוא אי רבנן עד חצות נמי צפרא הוא? אי בעית אימא רבי יהודה אי בעית אימא רבנן: אי בעית אימא רבנן אמר קרא "בבקר בבקר" חלקהו לשני בקרים ואי בעית אימא רבי יהודה האי "בקר" יתירא לבקרים לו שעה אחת, דכולא עלמא מיהא "וחם השמש ונמס" בארבע שעות מאי משמע? אמר רבי אחא בר יעקב אמר קרא "וחם השמש ואיזו היא שעה שהשמש חם והצל צונן? הוי אומר בארבע שעות: תפלת המנחה עד הערב ובו': אמר ליה רב חסדא לרב יצחק התם אמר רב כהנא הלכה כרבי יהודה הואיל ותנן בבחירתא כוותיה הבא מאי? אישתיק ולא אמר ליה ולא מידי, אמר רב חסדא נחזי אנן: מדרב מצלי של שבת בערב שבת מבעוד יום ש"מ הלכה כרבי יהודה, אדרבה מדרב הונא ורבנן לא הוו מצלו עד אורתא שמע מינה אין הלכה כרבי יהודה, השתא דלא אתמר הלכתא—לא כמר ולא כמר "דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד, רב איקלע לבי גניבא וצלי של שבת בערב שבת והוה מצלי רבי ירמיה בר אבא "לאחוריה דרב וסיים רב ולא פסקיה לצלותיה דרבי ירמיה שמע מינה "מתפלל אדם של שבת בערב שבת, ושמע מינה מתפלל תלמיד אחורי רבו, ושמע מינה 'אסור לעבור כנגד המתפללין, מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי אסור לעבור כנגד המתפללין, איני והא רבי אמי ורבי אסי חלפי? רבי אמי ורבי אסי חוץ לארבע אמות—הוא דחלפי; ורבי ירמיה היכי עביד הכי? והא אמר רב יהודה אמר רב לעולם אל יתפלל אדם לא

[ע' תוס' מנחות סד: ד"ה ומאי]

[קדושין נד: בכורות כו.] מכילתא דר"י פרשת בשלח

[ע' תוס' ברכות ד' ד"ה ומאי]

[נפ"ש]

[ויק"מ]

[אפ"ש]

נמי שממאנין את כקטנה. כקטנה כנ"ל [וכמבואר בנדה ח]: שם ועל תמיד של שחר. עי' כרש"י מגילה לא ומי' מגמות ד' סד ע"ב תוס' ד"ה ומל: שם לאחריה דרב. תפלה של חול. כן הוא בנכ"ג: